

Notranjec

GLASILO

„POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA ZA NOTRANJSKO.“

Št. 3.

V Postojni, 24. januarija 1905.

Leto I.

Notranjska dobi živinorejske zadruge.

Jako srečen bi lahko imenovali oni trenotek, ko se je na Notranjskem zasnova prva mlekarna. Še veliko pomembnejšemu začetku nove, koristnejše organizacije se bližamo danes, ko hoče položiti pri nas naša dična „Kmetijska družba“ temelj prve živinorejske zadruge. Upoštevajoč ugodnosti našega ozemlja, naprednost Notranjcev in bujni razvoj naše živinoreje, nam hoče „Kmetijska družba“ znova dvigniti gospodarsko silo.

Notranjska živinoreja je v primeri z ono družih narodov dospela na neko srednjo stopinjo razvoja. Z doslednim in preračunjenim pošiljanjem dobrih plemenskih živinčet, osobito bikov, jo je dvignila na eni strani „Kmetijska družba“, na drugi strani pa si je opomoglo naše ljudstvo samo s tem, da si je zasnova mlekarne, ki kaj lepo vplivajo na kmetijstvo sploh, posebno pa na živinorejo.

Naš živinorejec že uvideva korist umne živinoreje, naučil se je ceniti v hlevu čednost, zračnost in svetlobo, on zna razločevati dobro od slabega pomena, on hoče izboljšati rod svojih živinčet, on spoznava, da je množina in dobrot mleka odvisna tudi od rodu in ravnanja z govedo, skratka: notranjski živinorejec se je po večini naučil živinorejski abecednik, vsled česar je zmožen stopiti tudi v take organizacije kot so živinorejske zadruge.

Namen živinorejske zadruge bo povzdigniti živinorejo Notranjske, ki ima povsod slične razmere in kjer na Kranjskem najlepše uspeva najplemenitejša goveja: simendolska pasma. Njena naloga bo skrbeti predvsem za to, da se kolikor možno hitro uvede pri nas kar največ tega plemena. Na ta način naj se obstoječa reja spopolni tako, da dobimo polagoma Notranjci čisto svoje pleme, ki se bode vsled vsestranskih vrlin lahko imenovalo plemenito in ki bode veliko več vredno nego današnje. Začetkoma bode morala zadruga odbirati

živali, ki bodo sposobne pospeševati skupni napredek. Posebne komisije bodo sprejemale v zadrugo govedo in ga vpisovale v glavno knjigo, rodovnik imenovano. Posebna navodila bodo povedala, kako vzgajati mladiče, kako ravnati z bički in telicami, da postanejo krepki in zdravi starci. Dobrote živinorejskih zadrug so jako različne. Kratko rečeno, imamo glavni dobiček v tem da 1.) zadruga veliko lažje skrbi za vseskozi plemenske, čistokrvne starce obeh spolov, kot posamezniki in torej veliko zanesljiveje izboljšava domačo živino; 2.) se zadržniki uče drug od drugega. Kar ve eden, pove drugemu, ker je vsak interesovan na zadruzi. Za stvar zadobe na ta način več veselja, navdušenja in vspodbude. Nikdo noče, da bi ga sosed prekosil po kakovosti; s tem se vzgajajo živinorejci in nevede se navadijo dobro negovati živino in jo krmiti tako, da postane jako dobičkonosna; 3.) sili predstojnik člane urejevati in točno izpolnjevati rodovnike in sploh ceniti vrednost dobrega knjigovodstva; 4.) ima kmalu cel kraj ali okraj jednako živino, katero lahko zadruga veliko lažje prodaja kot posamezniki. Čim večji okraj redi isto pasmo živine, temveč kupcev pride tja, ker vedo, da bodo lahko izbirali blago. Duh časa zahteva nekaj velikega, obširnega in se ne more zadovoljiti z malo, razkosano rejo. Zato je treba živino v velikem jednotno rediti, če jo hočemo spraviti z dobičkom na trg. Živinorejske zadruge bi končno tudi prirejale večkratne razstave, katerih ni podcenjevati. Tam vidimo, kaj zmore dober živinorejec, tam lahko primerjamo lastno živino z razstavljenjo. Ob tej priliki se nevede spominjamo v čem smo grešili in takoj sklenemo zamujeno popraviti. Mi iskreno pozdravljamo snovatelje živinorejske zadruge! Kakor se je odprl z mlekarnami Notranjcem popolnoma nov svet dohodkov, tako se nam nudijo z živinorejsko zadrugo velikanski nenačeti zakladi. Prepričani smo, da Notranjec teh ne bo zakopal, pač pa jih pridobi v kratkem času z razumnim in vstrajnim delom.

Politične vesti.

Državni zbor. Dne 24. t. m. se snidejo spet avstrijski državni poslanci. Pred dnevnim redom leži 182 nerešenih nujnih predlogov, ki bi se po državno-zborskem pravilniku imeli razpravljati takoj. Bržkone jih bodo stranke, ki so jih stavile, začasno odmaknile, tako da pride na vrsto predlog o podpori po ujmah oškodovanim krajem, za njim rekrutni zakon, potem pa že državni proračun. Kakšne namene ima Gauč in kako mislijo proti njemu nastopati stranke, tega danes še nihče ne ve. Tudi Slovenci so se posvetovali z Gaučem in izjavili, da ne odnehajo od obstrukcije, če se jim ne dovoli vseučilišče — ali vsaj oddelek za juriste — pravna fakulteta v Ljubljani. Postavili so junktim med slovenskim in italijanskim vseučiliščnim vprašanjem, t. j. zahtevajo, da se naše in italijanske želje rešijo ob enem. Italijani zahtevajo vseučilišče v Trstu. Vlada tega noče, ampak ponuja Italijanom pravno fakulteto v Roveretu na južnem Tirolskem. V tej deželi biva veliko več Italijanov kot na Primorskem in v Dalmaciji skupaj. Tudi Slovenci smo proti temu, da bi se nam na Primorsko postavila italijanska univerza. Za vselej se moramo odkrižati misli, da pridemo kedaj do kake veljave v Trstu, ako bo v njem italijanska univerza iz katerega bo izšlo na stotine delavnih

italijanašev, ki bodo napeli vse sile, da nas izpodrinejo s Primorja, in bodo preplavili kot uradniki celo deželo. Slovenci naj le malo pomislijo na to, kaj jim je Trst in kaj jim more še postati, pa ne bodo nikdar dali svoje besede k temu, da naj se Italijanom dovoli vseučilišče v Trstu, tudi potem ne, če bi jim Italijani ponujali zato svojih par nezanesljivih glasov za ljubljansko vseučilišče. Italijani sami morajo priti do tega, da je zanje le dobrota, če ne zahtevamo mi svojih visokih šol v Trstu, ampak v Ljubljani. Naše stališče bo torej neomahljivo: nikdar utrjevati Italijanom stališča v Trstu, lahko jim ustanove vseučilišče na Tirolskem, a isti hip morajo dati vseučilišče tudi nam!

Volitve na Ogerskem. Volilni boj na Ogerskem je tako strasten, da si pri nas moremo komaj predstavljati. Volitve se začno 26. januarja t. l. a že cel teden prej je bilo 6 ljudi ubitih, 82 ranjenih! Ženske iz najvišjih krogov v Budimpešti letajo od hiše do hiše in rujejo zoper vladno, na shodih se pretepajo, kandidate obmetavajo z jajci, mesarji v nekem mestecu so sklenili, da ne prodajo nobenemu vladnemu pristašu mesa. Iz Galicije, Hrvatske, Šlezije in od drugod (iz Ljubljane odide 27. pešpolk) prihaja vojaštvo, da prepreči večje spopade in varuje vladne pristaše. V čisto madjarskih krajih ima vlada malo zaslombe. Vlada spravi največ svojih poslancev v državni zbor v krajih, kjer bivajo Nemadjari. Na Ogerskem ni niti polovica prebivalstva

Listek.

Turki na Slovenskem.

Prvi od Avstrijancev so divjega Turka zagledali štajarski Slovenci. Leta 1396. je prigrmel do Ptuja ter jih precej prvi pot odpeljal s seboj nad 16.000 v sužnost. Dvanajst let za tem so jih skusili že tudi Kranjci, ki so pa tolovaje odpodili s tako silo, da so imeli za tem celih 40 let mir pred njimi. Za tem so pa zopet prišli leta 1469. Odslej so bili skoro vsako leto v deželi; časih so privreščali dva in trikrat v letu in se prikazali na več krajih ob enem. Prihajali so kar nenadoma, najrajši takrat, ko so se jih nadejali naši predniki najmanj. Po noči, posebno če jih je bilo malo. Strah in groza sta prešinila kraj, po katerem je udarila ta huda šiba božja. Zagnali so se z vso ljutostjo na nedolžne, brezskrbne, na napad kar nič pripravljene in nič oborožene ljudi. Kar jih niso posekali, so jih po obilih mohamedanskih sejmeih prodajali, kakor prodajamo mi neumno živino. Ravno zavoljo tega človeškega blaga so prihajali Turki po največ v naše dežele, saj zlata, srebra in drugih dragocenosti tod ni bilo dobiti, za sužnike nalovljene po naših krajih pak so se obetale na turških sejmeh vedno visoke cene.

Tako se je godilo vse XV. stoletje, v katerem so prišli Turki v slovenske pokrajine 34krat ter samo s

Kranjskega odgnali najmanj 100.000 ljudij. Kako grozno so počenjali, se vidi iz tega, da so samo leta 1471. razdajali na Kranjskem in Štajerskem 64 cerkev in požgali nad 200 vasij in trgov.

Slovencem se je odvalil pač težak kamen od srca, ko se je leta 1503. razlegel veseli glas, da je cesar sklenil s Turki mir. S tem je minula prva in tudi najgrozovitejša doba turških napadov. Za vselej konec jih seveda ni bilo; komaj je preteklo 20 let, pa so bili Turki že zopet v deželi. Vendar ni hodilo odslej več toliko strahu pred njimi in toliko groze za njimi, kakor v prejšnjih časih in sicer iz več vzrokov. Prvič niso prihajali Turki več nenadoma. Koj ko so se pokazali kje, zažgali so kristjani grmade po bližnjih visokih gorah, odkoder se je videlo daleč po deželi. To je bilo za druge znamenje, da so Turki tu. Naenkrat so zaplapolale grmade tudi po vseh drugih nalašč za to odmenjenih gorah. O taki priliki je vse bežalo v tabore. Tabori so bili dobro utrjeni kraji, močni stolpi sredi gozdov ali na gorah. Največkrat so se nahajali okoli cerkvá, ki so jih ljudje ogradili z debelim zidovjem in močnimi stolpi. Tu sem so se zatekali z vsem, kar jim je bilo milega in dragega; zganjali so semkaj tudi živino. V shrambah in kletih taborskih je bilo vedno toliko živeža, da so ljudje lahko prebili nekoliko tednov, če jih je sovražnik oklenil. Starčki, žene in otroci so v cerkvi molili, možje pa so odbijali Turke. K sreči ti niso imeli navade muditi se dolgo časa na enem kraju, celo ne

madjarskega, vsi drugi so Slovaki, Srbo-Hrvati, Rusini, Rumuni in Nemci. Več kot polovica je Nemadjarov na Ogerskem, v držav. zboru pa jih doslej ni bilo niti $\frac{1}{50}$! Zdaj so se tudi narodnosti začele gibati: Slovaki so postavili 9 kandidatov, Rumuni 26, radikalni Srbi 8, socialni demokrati imajo 172 kandidatov! Na prvi pogled je število socialno demokratskih kandidatov smešno, bržkone ne spravijo v državni zbor niti jednega kandidata. A socialno demokratska stranka ravna razumno. Ob volitvah ne sme vlada shodov prepovedati in razpuščati. To porabijo socialni demokrati, postavljajo kandidate le, da morejo po shodih razširjati poznanje socialističnih idej. Volitve so za ljudstvo dobra šola, ker se šele takrat vzbudi. Nikjer niso volitve tako strastne kot na Ogerskem, nikjer pa tudi ne igra tolike uloge nasilstvo, denar in laž kot v tej deželi. Ljudstvo je čisto zbegano, nima svojega prepričanja, zato so izidi v skoro vseh volilnih okrajih negotovi.

Boj za ustavo na Ruskem traja dalje. Sedanjega ministra notranjih stvari kneza Svjatopluka Mirskega, ki je prijazen ustavnemu gibanju, še starokopitna struja, ki jo vodi ministerski predsednik Witte, ni mogla izpodriniti. Pač pa je moral odstopiti carjev namestnik v Moskvi, glavni zagovornik absolutizma: veliki knez Sergjej Aleksandrovič. Torej je še vedno upati, da se car ukloni. Vsak dan se vrše nekje krvavi nemiri. Neki dijak je streljal v Moskvi na vodjo

muditi se z obleganjem mest in trdnih gradov. Odvihrali so, kakor so privihrali. Če so obleganci v taborih prestali prvi napad, bili so največkrat že tudi rešeni. Vrhu tega so bile ustanovile deželne gosposke štajerske, kranjske in koroške dežele vojaško granico skozi in skozi ob turški meji, kjer so v trdnjavah močne posadke, po kmetih pa vsak hip za boj pripravljeni kmetje v jednomer prežali na Turka.

Leta 1529. se je zapletel cesar Ferdinand I. s turškim sultanom v veliko vojsko, ki je potisnila Turke od naših mej na Ogersko in Hrvaško.

Slovenem je hodilo to v prid. Turki so imeli po Ogerskem toliko opravka, da so morali slovenske dežele puščati v nemar. Seveda so prigrmeli še marsikatero leto, a naši predniki so se bili polagoma boja z njimi privadili. Nekaterikrat so jih prijeli tako čvrsto, da je malokateri ušel. Še več! Jeli so jih iskati in pobijati celo v njih deželi.

Vodili so jih pri tem junaški možje, mej kterimi so se odlikovali grof Ivan Kacijanar, turjaški grof Herbert, turnski grof Jošt, Višnjegorski, Ungnad, baron Ravbar, posebno slavo pa si je pridobil Andrej Turjaški, ki je leta 1592. pred Siskom uničil velikansko turško vojsko. Po tej bitki ni bilo Turkov nikoli več v slovenske dežele.

Po Vrhovcu.

policije generala Trepovala, pa ga ni zadel. Na praznik „blagoslovljenja vode“ t. j. naših sv. Treh kraljev dan (ruski koledar je 13 dni za nami), torej 19. prosinca pa je izstrelil top v takozvani „carjevi bateriji“ pred cerkvijo, iz katere je prihajal car z vsem spremstvom, slavnostni salutni strel, v katerem so bile kroglice. Carja je rešil slučaj, da ni bil zadet; kroglice so napravile mnogo škode. Ne ve se, ali se je to zgodilo vsled vojaške zarote ali slučajno. Več kot 100.000 delavcev v Petrogradu štrajka. Delavci hočejo, da jih car sam sliši, ker se boje, da svetovalci carju nikdar ne povejo resnice. Da se jih obrani, je vlada pripravila vojaštvo. Topničarjem je dala ostre patrone. Jedna teh patron je baje zašla med salutne patrone, in mesto da ubije delavce, bi bila kmalu ubila — carja! Tako se pripoveduje, kaj gotovega ruska vlada ne spusti v javnost. Mi pravimo, da je sicer grdo, če se zavratno napada in mori visoke uradnike in vladarje, da pa je resnica, da ljudi prižene le skrajna sila do takih sredstev in da še na Ruskem niso pobili nobenega prijatelja ljudstva, ampak le nasilne mogočnejše.

Delavska stavka v rurskem ozemlju. V okolici reke Rure, ki je pritok veletoka Rene, v zapadni Nemčiji so velikanski premogokopi, v katerih je uslužbenih 270.000 delavcev, ki izkopljejo toliko premoga, da se ga izvozi na dan 20.000 vagonov. Razmerje med delavci in delodajalci je bilo že dalje časa napeto. Delodajalci niso hoteli delavcem ušteti v delavski dobi tistega časa, ki ga rabi delavec, da pride skoz rove in predore do svojega delavskega prostora. Nekateri delavci rabijo po $\frac{3}{4}$ ure, da pridejo pod zemljo tjakaj, to pomnoži delavski čas na dan za $1\frac{1}{2}$ uro. Iz malega povoda, ko so odpustili iz službe nekega delavskega voditelja, je nastala velikanska stavka. 200.000 delavcev je doslej zapustilo delo. Če se šteje še njihove rodbine, je danes do pol milijona ljudi brez kruha. Sami so se podali v to silo, da dosežejo svoje zahteve, ki gredo končno za tem, da se zviša plača in uvede osemurno delo na dan. Premogokopi danes ne morejo odposlati niti ene petine premoga kot ponavadi. Dobička je torej za posestnike mnogo manj, osobito ker imajo že v naprej veliko stalnih naročil, ki jih sedaj ne morejo držati. Nekatere velike tvornice na Nemškem so že ustavile delo, železnicam primanjkuje premoga, povsod se draži premog. Vsi drugi premogokopi dobivajo veliko novih naročil. Osobito češki premogokopi bodo vsled stavke na Nemškem mnogo zaslužili. Nemška državna vlada ima vzroka dovolj, da pri pogajanjih pomaga delavcem. Cela javnost, razun oderuških milijonarjev, ki so posestniki rurskih premogokov, stoji na strani delavcev. A delavci žal nimajo v svojih blagajnah dovolj denarja, da bi mogli dolgo vstrajati brez zaslužka. Zato se je bati, da bodo morali odnehati, ne da bi dovolj dosegli.

Rusko-japonska vojna.

Da je s padcem Port Arturja vojna za l. 1904 za Rusijo izgubljena, v tem so si edini vsi odličnejši ruski listi. Kot glavne vzroke tega poraza navaja peterburški list „Rus“ sledeče vzroke: pomankljivo pripravo za vojno, popolna nezmožnost vrhovnega poveljstva, neredno preskrbljevanje armade z vojnimi potrebščinami, slabo organizacijo generalnega štaba ter slednjič skrajno zanikernost v mornarični upravi. Vkljub temu pa hočejo Rusi vojno nadaljevati do končne zmage, kar zlasti jasno izraža zadnji carjev ukaz.

Zanimivo je pri tej priliki opazovati zapadno-evropske države. Kakor vsakomur znano, je treba za vsako vojno pred vsem denarja in zopet denarja. Ker pa nobena izmed vojujočih držav nima doma toliko denarja, da bi mogla pokriti ogromne vojne stroške, morata si pomagati ena kakor druga s posojili v inozemstvu, največ seveda v Evropi. In sedaj pride najinteresantnejše! V istem hipu, ko zatrjuje večina vodilnega časopisja, da izid vojne ne more biti drugačen, nego zmagovit za Japonce in poniževalen za Ruse, dobivajo ti slednji posojila z razmerno nizkimi obrestmi, zmagoviti Japonci pa le z visokimi obrestmi in še to le pod naravnost sramotilnimi pogoji. Zastaviti so morali namreč svojim dobrim „priateljem“ Angležem svoje carinske dohodke. Tako prepričani o japonski zmagi niso torej niti zavezniki Japoncev, Angleži! Ravnaajo se pač po pregovoru: Čeprav sva si brata, mošnji si vendar nista sestri!

Odkar je padel Port Artur, obrnila se je pozornost zlasti na mandžursko bojišče, kjer si stojita nasproti že več mesecev veliki armadi Ojama in Kuropatkina. Ker sta pa obe vojski prilično enako močni — vsaka šteje namreč kakih 300.000 mož — in ker sta vrhutega zavarovani z močnimi okopi, je umevno, da bi vsaka rada prepustila napad nasprotniku, ki bi bil v sedanjih okoliščinah skoro gotovo odbit in premagan. V ofenzivo bo prestopila ena ali druga armada k večjemu, če bo dobila znatno premoč, kar utegnejo storiti Japonci tedaj, ko dospe k njihovi glavni vojski 50.000 do 60.000 mož močna, vsled padca Port Arturja prosta armada generala Nogija. Seveda je vprašanje, če ne bodo tudi Rusi dobili mej tem iz Evrope znatnih pomožnih čet, tako da bodo sile zopet enake.

Za sedaj se omejuje delovanje obeh vojsk skoro izključno le na neznatne praske mej predstražami, v katerih so tepeni sedaj ti, sedaj oni. Večjega pomena bi bil k večjemu pohod kozaškega generala Miščenka. Ta je prišel namreč z večjim oddelkom kozakov Japoncem za hrbet, uničil mnogo japonske vojne zaloge, razdejal na več krajih železniško progo, rastrelil par mostov ter se z izgubo kakih 300 mož umaknil proti severu. Svoj namen, vzbuditi Japonce iz njihove brezskrbnosti, kakor tudi povzdigniti samozavest in odvažnost ruskih vojakov, je s tem gotovo tudi dosegel.

Baltiško brodovje pod poveljstvom admiral-a Roždestvenskega, ki je odšlo že pred tremi meseci iz Evrope, stoji še vedno pri velikem francoskem otoku Madagaskarju ob vzhodni Afriki ter čaka tretjega brodovja, ki ima v kratkem odriniti iz Libave v Vzhodnem ali Baltiškem morju. Ima pa še druge vzroke, da tako ne hiti v Vzhodno Azijo. S Port Arturjem so izgubili namreč Rusi edino bojno pristanišče, ki ni po zimi zamrznjeno. Vladivostok, ki je sedaj končni cilj baltiške eskadre, je namreč po zimi zamrznjen, in vsled tega je umevno, da Rusi ne hitijo preveč na Daljni vzток, kjer bi bilo njihovo ladjevje na odprtem morju brez pribežališča izpostavljeno vsakojakim nezgodam in napadom. Zelo verjetno je torej, da ostane Roždestvenski najmanj še mesec dni pri Madagaskarju.

Dopisi.

Iz Budanj. (Izviren dopis.) Pri nas imamo župana po imenu Ferjančič, ki je bil voljen na „katoliški“ podlagi, imamo pa tudi „Katoliško izobraževalno društvo“. Po tem bi vtegnil kdo soditi da vlada v občini najlepši red in najlepše krščanske razmere. Mi pa, ki naše klerikalce dobro poznamo, vemo, da si dandanes pridevajo katoliško ime samo taki hinavci, ki imajo namen druge izkoriščati ali slepiti. Pošten katoličan nosi katoličanstvo v srcu, ne pa na klobuku. Kot dokaz, kakšni so naši „katoličani“ v Budanjah, služi naj nastopni slučaj: Naši fantje naprednega mišljenja so hoteli plesati in so prosili pri županstvu za dovoljenje. Župan ga njim je odrekel in trdil, da se v občini sploh ne bo plesalo. Čez par dni so prišli mladeniči „Katoliškega izobraževalnega društva“ z enako prošnjo in tem se je ples dovolil. V nedeljo 8. t. m. se je tudi res v Fabjanjevi gostilni na katoliško-izobraževalni podlagi plesalo, da se je kar kadilo. V gostilno je prišel tudi 80-letni Jakob Curk z dvema hčerama svojega sina. Ker dekleta iz narodne Curkove hiše niso hotele plesati, pričeli so katoliško izobraženi mladeniči groziti. Stari oče boječ se kaj hujšega, odpravil se je domov in prosil za varnostno spremstvo občinskega slugo in Antona Krašnjo, ki sta jih tudi spremilo domov. Na Curkovem domu ostali so vsi pri kozarcu domačega vina do 10 ure zvečer. Kar pridejo trije junaki „Katoliško izobraževalnega društva“ pred hišo, razbivajo in razbijejo hišna vrata in vderejo pred kuhinjska vrata, ker se je nahajalo omenjena petorica. Sosed, ki je čul ropot in prišel mirit, je bil nevarno poškodovan. Spravili so se na kuhinjska vrata in skušali tudi tam vdreti, kar se njim je tudi deloma posrečilo. 80-letnega Curka so napadalci z nožem in poleni ranili, tako tudi dekleta Frančiško Curk. Ako bi ne prišli o tem kritičnem trenutku sosede in surove napadalce pregnali, vtegnilo bi se še kaj hujšega pripetiti. Roka pravice bo „katoliško izobražene“ poučila, kaj se pravi napadati in vdirati v tuje hiše.

Iz Razdrtega. Tukajšno gasilno društvo je imelo na novega leta dan svoj občni zbor. Izvolilo je g. župana Ivana Debevca za svojega častnega člana. Tajniško poročilo navaja, da šteje društvo 30 delavnih članov, da je društvo v pretečenem letu štirikrat pri požarih z uspehom sodelovalo in da je imelo tudi več društvenih vaj. Povdarjalo se je, da je provzročil požar v Šmihelu društvu obilo stroškov. Vzajemna zavarovalnica, katero je društvo obvarovalo obilo škode, osobito pri cerkvi v Šmihelu in hiši v Razdrtem, še odgovora ni dala, ko smo jo prosili za malo odškodnino na škodi, ki smo jo pri tej priliki trpeli na orodji. Pa še pravijo, da je to „katoliška“ zavarovalnica.

Novice.

Rojaki! Apelujemo na Vas, da možato odgovorite na zabavljice „Domoljuba“. Razvijte i Vi živahno agitacijo za „Notranjca“. Tudi Vi pojte od hiše do hiše za naš list. Mlačnost nam ne bi ničesar pomagala, pač pa je nujno potrebna krepka, neumorna agitacija proti zahrbtnim klerikalnim navalom! Današnjo številko „Notranjca“ smo poslali razun onim, ki so naročnino že plačali, tudi še nekaterim drugim. V bodoče se bo list pošiljal z malo izjemo le naročnikom, ki so plačali naročnino. Somišljenike pa prosimo, da vsak v svojem kraju pridobi kolikor mogoče veliko naročnikov med našim ljudstvom. Božična številka je pošla. 2. (prva) letošnja se lahko dobi.

Osebnosti. Dol. Logatec je zapustil ta mesec postajni načelnik g. Monetti. Na njegovo mesto je prišel postajni načelnik g. Kračna iz Zaloga.

Županom v Gorenjem Logatcu je bil dne 17. t. m. zopet in sicer soglasno izvoljen gospod Julij Lenassi, posestnik in gostilničar. Iskreno čestitamo!

Bralno društvo v Dol. Logatcu je izvolilo za predsednika g. J. Šego, učitelja v Dol. Logatcu.

Načelnikom gasilnega društva v Postojni je bil pri zadnjem občnem zboru zopet soglasno izvoljen dosednji večletni zaslužni načelnik g. Mart. Petrič.

Prostovoljno gasilno društvo v Dol. Logatcu. Predsednikom je voljen že sedemnajstič g. Jos. Smole. Gasilarna se poveča v spomin 26letnega obstoja društva.

Za lovce. Lepega planinskega orla, ki je meril z zaprtimi krili nad 2 m, je ustrelil g. Rovan na Colu. V g. J. Deklevovem lovišču pri Postojni, so zopet ustrelili 2 košuti, v šneperskem gozdu pa volkuljo.

Sedanji guverner Port Arturski, admiral princ Taki Hito Arisugawa je obiskal dne 24. grudna 1889 postojnsko jamo. Podpisal se je v spominsko knjigo z japonskimi in latinskimi črkami.

Berite „Domoljuba“. V zadnjem „Domoljubu“ čitate med notranjskimi novicami skoro samo zabavljanje in blatenje na „Notranjca“. „Domoljub“ trdi, da bo naš list zmrznil, da je jetičen, da kašlja, da se je vrezal, da težko govori itd. Nam se zdi, da so njemu pomrli

po Notranjskem poročevalci, da mora vezati take otrobe. Mi odgovarjamo s tem, da prinašamo za naše ljudstvo veliko zanimivega in koristnega beriva. Bomo videli, ali se bodo Notranjci preje naveličali požirati Domoljubovo godlo, ali pa čitati „Notranjca“. Berite „Domoljuba“ in primerjajte ga z „Notranjcem“!

V Gorenjem Logatcu je imel menda na sv. Treh kraljev dan Smolnikar ustanovni shod, za katoliško izobraževalno društvo. Jasno je, da so se klerikalci zadnji teden z vso silo vrgli na Notranjsko. Ker so jim vse-skozi izpodleteli konsumi — zadnji čas na Blokah! — so začeli naše ljudi begati s takozvanimi „Izobraževalnimi društvi“. Logatčani na noge! Spremenite Čitalnico, da jo bo lahko sleherni vaščan posečal. Upeljite ljudska predavanja in ustanovite vsaj malo narodno knjižnico!

Lovsko društvo „Hubertus“ v Postojni je imelo 18. t. m. občni zbor, na katerem se je izvolil soglasno stari odbor. Društvo priredi 25. svečana v „Narodnem hotelu“ zabavni večer. Vabila se bodo pravočasno razposlala.

Nogo zlomil si je 12letni učenec Matija Samsa iz Brd (hrenoviške občine) na stanovanju pri Janezu Tomšiču v Postojni.

Burja je prevrnila in polomila 18. t. m. zvečer poštni voz, ko je vozil iz Št. Vida proti Razdrtem.

Gasilno društvo na Razdrtem priredi 12. svečana plesni venček v prostorih g. Michelija. Vstopnina 80 h.

Utonil je v Idrijci delavec Ivan Govekar. Hotel je telovaditi sredi mostu, ki pelje čez Idrijco.

Zaprli so v Ljubljani pred nekoliko dnevi 18letno brezposelno deklo Marijo Volk iz Suhorja pri Postojni, ker se je pripeljala brez voznega listka v Ljubljano.

Fantovski pretepi so postali v Notranjski prav redki, kar je veselo znamenje omike in napredka. Kot redko izjemo navajamo zato pretep, katerega je uprizorilo pred kratkim 40 fantov v Sušnikovi gostilni v Gorenjem Logatcu. Polomilo se je v boju več stolov, pobilo več steklenic in kozarcev, od pretepačev je bilo 9 opraskanih, težkopoškodovan pa baje ni bil nobeden.

Ustanova postojnske jame za vojaške invalide v znesku 75 K 60 h, ki se ima razdeliti vsako leto dné 11. marca t. j. na isti dan, ko sta Njiju Veličanstvi cesar in cesarica l. 1857 posetila postojnsko jamo, vojakom, ki so v Najvišji službi onemogli, pa niso nastanjeni v nobeni invalidski hiši, je razpisana. Pravico do ustanove imajo v Postojni rojeni in kedar teh ni, na Kranjskem sploh rojeni invalidi. Prošnje je treba vložiti do 1. februvarja 1905. l. po c. kr. okrajnem glavarstvu deželni vladi v Ljubljani. Prošnji mora biti pridejan rojstni list, dokazalo o prebiti avstrijski vojaški službi, o invalidstvu i o premoženjskih i dohodninskih razmerah.

Marljive čebele. Zares se mora človek učiti pridnosti od čebelic. Mala čebelica mora neumorno delati, da znese skupaj en kilogram medu. Pri vsakem izletu nabere samo 5 desetink grama te slaščiče. Za sto gramov potrebuje toraj dvatisoč izletov. Šestdeset

odstotkov tega medu pa je voda, ki v sadovih izhlapi. Torej mora čebela ničmanj, kakor petindvajsetisočkrat izleteti, da napravi en kilogram čistega medu. Za sto kilogramov je treba dva miliona in pol izletov. Res velikansko delo za tako stvarico kot je čebela.

Kako velik je Dunaj. Leta 1900. je štel Dunaj 2289 ulic, ki so bile dolge 841.914 kilometrov. Tedaj je bilo na Dunaju 8007 društev. Na delniška društva jih je odpadlo 235, na zabavna 241, na pevska 262, na bolniška in higijenična 453, na hranilna 2625, na dobrodelna 892 in na strokovna naučna društva 725.

Prosveta.

Meščanska šola v Postojni. S prihodnjim šolskim letom se otvori v Postojni prva slovenska meščanska šola. V zvezi žnjo bo trgovski tečaj. Čas je, da se zadeva končno reši; saj se je zavlačevala po nepotrebnem malone skozi celo desetletje.

Idrijska realka je dobila tudi za IV. razred pravico javnosti.

Dekliška šola v Idriji. V Idriji menijo ločiti deško in dekliško šolo. Dekliških razredov je sedaj 6.

Akademija prireja kaj pridno predavanja v Idriji. Ljudstvo se zanje tako zanima, da je preraslo število poslušalcev sedem stotin. Posebno dobro uplivajo slike, ki jih predavatelji kažejo s pomočjo skioptikov.

„Prosveta“. Poljudna predavanja „Prosvete“, ki jih je imel visokošolec g. Ciril Premrl v Št. Vidu nad Vipavo so se pretečeno nedeljo skončala. Splošna želja je, da bi se še večkrat videli pri predavanjih.

Postojnski „Sokol“. V nedeljo 14. t. m. je predaval v dvorani „Narodnega hotela“ g. dr. Ravnihar „O sokolstvu“. Skoro eno uro trajajoči, povsem dovršen in zanimiv govor je žel burno pohvalo. Od vseh strani se je čula želja, naj bi se enaka predavanja v kratkem zopet ponovila. Dasi je bila vdeležba dovoljna, vendar bi bilo želeli, da bi našla dobra in koristna stvar v prihodnje nekoliko več zanimanja, izlasti v širših krogih našega tržanstva, ki so bili prepičlo zastopani.

Šolo so zaprli v Cerknici do 23. t. m. zaradi škrlatinke.

Ljudska knjižnica v Zagorju. Vse delovanje bralnega društva v Zagorju se je osredotočilo na knjižnico. V knjižnici je danes 250 knjig — letos jih je prirastlo 74. V zadnjih treh letih se je izposodilo 1268 knjig 750 strankam. In sicer leta 1902. je bilo 300 posojil 200 strankam, leta 1903. 500 posojil 250 strankam, leta 1904. pa 468 posojil 300 strankam. Vzrok, da se knjižnica ne uporablja, kakor bi se lahko, tiči v tem, da so starejši prečitali vse knjige, ki se nahajajo v knjižnici. Razmere pa dopuščajo si omisliti le malo novih knjig, vsled česar čitajo danes največ mlajši ljudje. Knjižničarka je učiteljica gđc. Marica Dovgan. Naj bi se našel rodoljub, ki bi daroval par desetakov, da bi se mogla naša knjižnica spopolniti v korist našega ljudstva in v ponos Notranjcev!

Bralno društvo v Zagorju je imelo 15. t. m. 32. občni zbor, katerega se je udeležilo precejšno število domačinov in Knežanov. Predsednik g. R. Horvat pozdravi navzoče in omeni smrt dveh članov. Tajnik poroča, da je štelo društvo lani 31 udov, da ni priredilo nikake veselice, pač pa je priredilo troje ljudskih predavanj, ki so bila vsa zelo dobro obiskana ter pospeševalo razvoj knjižnice, ki je pravzaprav ljudska javna. Pretečeno leto je ljudstvo vsled rusko-japonske vojne izvenredno pridno čitalo časopise. G. Mat. Fatur je tudi končno povdarjal, da je treba gledati na to, da se časopisje kolikor mogoče razširi med ljudstvo. — V blagajni je preostanka 7 K 10 h. — V novi odbor so bili voljeni vsi dosedanja odborniki. Društvo sklene naročiti za tekoče leto tudi „Učiteljskega tovariša“, na predlog g. Alojzija Domicelj-a ml. naprositi „Akademijo“ za predavanja, „Prosveto“ pa za potujočo knjižnico. — Po vsporedu se je razvila ob domačem petju zabava.

5.000 kron za ljudske knjižnice je postavilo v proračunu za prihodnje leto stolno mesto Zagreb.

Deset zapovedi nravnosti. Po francoskih ljudskih šolah je razširjeno sledečih 10 zapovedi: 1) Ljubi svoje sošolce, ki bodo v življenju tvoji sodelovalci. 2) Ljubi pouk, ki je duševna hrana; bodi učiteljem hvaležen, kakor svojim starišem. 3) Posveti vsak dan kakšnemu koristnemu delu. 4) Spoštuj poštene ljudi, uvažuj vsakega, toda ne daj se nikomur pod noge. 5) Ne sovraži in ne žali nikogar izmed onih, ki so ti enaki; ne maščuj se, a brani svoje pravo in nasprotuj samovolji. 6) Ne bodi nasilen; brani slabe in ljubi pravičnost. 7) Pomisli, da prihaja vse dobro iz pravice. 8) Ne veruj ničesar, kar nasprotuje zdravi pameti. 9) Ne pravi, da je domoljub, ki sovraži druge narode in si želi vojne, kajti vojna je ostanek barbarstva. 10) Deluj na to, da bi živeli nekoč vsi ljudje v sreči in miru, kakor bratje.

Amerikanci znajo! Leta 1903. je bilo darovanih v Ameriki 500 milijonov kron v prospeh šolstva. Pri nas je še vedno veliko ljudij, ki mislijo, da so šole nesreča za ljudstvo.

Vsaka občina svojo knjižnico. Državici Massachusetts ki šteje 349 občin se je posrečilo tekom 25 let ustanoviti v sleherni občini ljudsko javno knjižnico. Tudi pri nas bi bilo dobro, da bi imela če še ne sleherni kraj pa vsaj vsaka občina svojo narodno četudi malo narodno knjižnico.

Človek si pomaga sam, ako se izobrazuje s knjigami. Dobra knjiga je človeku dober prijatelj. Po neznanih krajih nas vodi, kramlja nam v milem domačem jeziku ljubke pesmice in lepe pravljice in poučuje nas o vsem, kar je izumil človeški duh za življenje dobrega in lepega. Kdor vstrajno in premišljeno čita, postane samostojno misleči Slovenec in kot tak si ve sam pomagati, on tudi lahko osamosvoji gospodarsko. Nevednost nas dela tlačane, kajti kdor hoče kam priti, mora od dne do dne več znati.

Analfabeti med vojaki. Leta 1903 je bilo na Kranjskem 1197 mladeničev. Takih, ki niso znali niti pisati niti brati, ki se analfabeti imenujejo, je bilo med njimi 54. Notranjcev je bilo 12.

Prava ljudska knjižnica mora biti: j a v n a t. j. pristopna vsakomur. Izposojevanje naj je brezplačno, ako pa se zahteva malenkostna odškodnina, naj je odmerjena tako, da niti najrevnejšega človeka ne odbija, pač pa vabi. Zadostuje n. pr. letna članarina 20 do 60 v. za vsako izposojeno knjigo pa odškodnina 2 do 6 v. Biti mora tudi splošno uporabna t. j. a) odprta ob takem času, ko jo lahko sleherni človek obišče. Na priliko na deželi pred ali po šolskem pouku, ko lahko otroci knjige vzamejo za starše, pred ali po službi božji; b) ležeča v središču vseh bivališč. Drugod se navadno uporablja zato šola ali občinski urad — po dnevi se poučuje in draguje, zvečer izposujejo knjige.

Risarstvo in rokodelstvo.

Pogosto se sliši, da je risarstvo najboljše sredstvo, s katerim naj si opomorejo rokodelci in obrtniki. Spregovoriti hočemo i mi o njem. — Kratka primera: Gospod naroči pri rokodelcu delo in mu skuša natanko razložiti svoje želje. Rokodelec se z vnemo loti dela ter je ž njim jako zadovoljen misleč, da se mu je izvrstno posrečilo. Prepričan je, da ga bode gospod pohvalil in dobro plačal. Razočaran in poparjen pa nakrat vidi, da gospodu ne ugaja to, kar je naredil skrbno in dobro premišljeno. Gospod si je namreč predstavljal stvar vse drugače, kakor jo je naredil rokodelec. Čudi se rokodelcu, da ga ni razumel, ko mu je vendar popisal svojo željo tako jasno. Iznova mu razlaga in popisuje svoje misli in želje in šele po dolgem, mučnem razgovorjanju se razumeta. — Kako odpomoči nespozumljenju? Pri naročevanju skušamo pojasniti rokodelcu s popisom svoje želje. Malokdo pozna strokovne izraze raznih rokodelcev, s katerimi bi lahko označili naročila natančno in določno. Veliko ljudij sploh ne ve kaj si pravzaprav žele. Nekaj hočejo, rokodelec pa vedi kaj! — Občevanje med naročniki in rokodelci izdatno olajšajo rizbe. Če zna rokodelec posneti narisani vzorec, gotovo ne bo dela dvakrat izvrševal. Risarstvo pa ne koristi le občevanju, temveč je velike važnosti za napredek in bodočnost rokodelca. Tudi zelo težavne reči zelo hitro razumemo, če jih narišemo, ali narisane gledamo. Ravno ključavničarskih in kleparskih del, različnih okrasov in drugih umetnih naprav najrazličnejših strok brez rizb sploh nemoremo izvrševati. Sicer napravijo tu in tam izvežbani rokodelci mnogo čednega, če tudi se niso učili risati. A to so le bele vrane. Smo v času napredka. Hitro spreminjajo ljudje okus in nazore o lepoti. Le oni rokodelec dobro izhaja, ki se je naučil ugoditi vedno se izpreminjajočim željam svojih naročnikov. V boju za obstanek si itak skuša vsakdo pridobiti kolikor mo-

goče odjemalcev in sleherni se trudi, da izdela naročila okusno in po najnovejšem vzorcu. Vseh novotarij, ki jih ima dandanes vsaka obrt ogromno veliko, se pa more naučiti le, kdor zna risati. Na papirju se umni rokodelec vadi, riše in popravlja. Ko se na ta način seznanil z vsemi skrivnostmi novega vzorca začne lahko po njem delati. Smili se nam lahko rokodelec, ki se ni naučil risanja. Vedno bolj in bolj zaostaja za tovariši, ki se ravno vsled tega, ker znajo risati, lahko nauče sproti vsake nove „mode“. Končno vam lahko sedi revček sam, brez vsakega dela v svoji delavnici. Vsi bivši odjemalci se ogibajo njegovega napisa, češ, da je vsako naročilo, ki pride iz njegovih rok tako, kot bi bilo staro deset let.

Še en dobiček ima rokodelec od risanja. Kdor je risanja vešč, je tudi zmožen, da izreče dobro sodbo o tem, kar drugi narišejo. Sledeči slučaj naj nam pokaže, kakšno korist ima od tega. — Mojster ukaže vajencu, naj mu kaj nariše. Vajenec riše. Ako se ne razume mojster zadosti na risanje, ne zapazi na vajenčevi rizbi, dokler jo vajenec še dela, ničesar. Šele ko vajenec rizbo dovrši, vidi napake. Če pa je mojster dober risar, zapazi takoj kje bo vajenec skazil. Lahko ga poduči ter mu popravi. Tako si prihrani mnogo časa, ker mu ni treba rizbe drugič delati. — Risanje tudi izboljšuje okus za lepoto. Pri risanju se vadi predvsem oko; roka, ki riše, je le orodje v njegovi službi. Z risanjem se navadimo natančno gledati in opazovati. Z risanjem pomagamo včasih tudi svojemu spominu. Kdor se je naučil ne le pravilno, temveč tudi dobro in okusno risati, se kmalu prepriča, koliko moč ima rizba do človeka. Lepa slika navduši človeško srce in mu vzbudi željo po tem, kar mu predstavlja. Nespametno ne delajo one velike tvrdke, ki pošiljajo po deželi knjižice, v katerih so naslikana razna orodja, stroji in druge stvari, ki so na razpolago v njihovi trgovini. Marsikdo samo zaradi tega kupi, ker mu slika ugaja.

Narodno gospodarstvo.

Predavanje v Hruševji. 5. februarja bode predaval v Hruševji mlekarški nadzornik g. Legvart o umni živinoreji in mlekarstvu. Ker niso taka predavanja za ljudstvo le koristna ampak tudi zanimiva, je pričakovati od blizu in od daleč velike udeležbe.

Mlekarski tečaj v Logatcu. Brzčas meseca marca priredi c. kr. kmetijska družba v Dol. Logatcu 8 tednov trajajoč tečaj o mlekarstvu. Mlekarski nadzornik g. Legvart bode predaval vsak drugi dan o mlekarstvu, sirar Sivert pa bode poučeval praktično sirarstvo. Ta tečaj naj bi bil za prvi hip nadomestilo mlekarške šole. Pouka se bode lahko udeleževalo 12 učencev, v prvi vrsti Notranjcev. Občasno bomo sporočili vse potrebno glede prošenj.

Postojnski vodovod. Ena najlepših zgradb na Notranjskem je postojnski vodovod, čegar kolavdacija

se je izvršila meseca listopada pretečenega leta. Vodovod stane z vsemi deli vred 169.240 K. Vsled podaljšanja vodovoda na spodnjem in na zgornjem delu trga, kakor tudi vsled nepričakovanih ovir pri izvrševanju črpališča se je prekoračil prvotno nastavljeni proračun v znesku 153.000 K. K tej prvotno proračunjeni potrebščini brez kolodvorske proge je prispevalo poljedelsko ministrstvo 48% in dežela kranjska 20% in trg postojnski 32%. Stroške, kolikor jih spada na vodovodno črto proti kolodvoru plačati mora trg, ker prodaja vodo južni železnici; on bo moral tudi skrbeti za pokritje potrebščine, ki je nastala vsled prekoračenja proračuna. Trško oskrbnitvo si je najelo, da pokrije nanj spadajoči del vodovodnih stroškov, pri mestni hranilnici v Ljubljani potrebno glavnico proti 4½% obresti in se bo ta dolg poplačal iz dohodkov vodovoda v 40 letnih obrokih tako, da davkoplačevalci ne bodo prav nič prizadeti. — Vodovod deluje s pomočjo električne sile, ki se jemlje iz elektrarne pri jami. Pri Ribniku sta v obsežnem črpališču dva elektromotorja 10 konjskih sil, ki dvigata vodo na Sovič 65 m visoko. Vsaka črpalnica dvigne na uro 240 hl. Reservar na Soviču meri 300 m³. Pretečeno poletje je vodovod prestal prokušnjo glede množine vode. Vkljub izredno veliki suši, ko so posahnili na Notranjskem skoraj vsi studenci se je iz postojnskega vodovoda jemalo vsak dan nad 200 m³ ali nad 2000 hl dobre pitne vode — največ se je dvignilo 4. velikega srpana 388 m³. — kar je najboljši dokaz, da se ni bati nobenega pomanjkanja vode tudi v največji suši.

Agrarna politika. „Kmetovalec“ piše, da smo slabe naše kmetijske politike kmetovalci sami največ krivi, ker smo premalo organizirani, in ker mirno gledamo, ko se dela za nas neumestna politika. Včasih se je še celo sami udeležujemo, zraven pa popolnoma pozabljamo na svoje koristi. Raznovrstno politiko lahko vsakdo dela, a politične čine, zakone in naredbe — v prid kmetijstvu morejo izvrševati le zakonodajne in upravne oblasti, torej državni in deželni zbor, vlada, deželni odbor in občinski odbor. Danes so navadno vsi ti zastopi kmetijstvu bore malo naklonjeni. Zato pa kmetovalcem koristne agrarne ali kmetijske politike ne morejo delati za nas drugi stanovi, ki so za nas gospodarski sovražniki; če hočemo imeti dobro kmetijsko politiko, jo moramo pričeti sami delati in sami zahtevati. Tu velja načelo, da kmetovalcu nihče ne bo pomagal, če si sam ne pomaga!

Žita v Avstriji se je leta 1904 še precej veliko pridelalo. Pšenice smo dobili 14·6, rži 23·3, ječmena 14·5, ovsa 15·9 in turščice 3·2 mil. meter. centov. Denarja so poljedelci zaslužili več kot druga leta, ker je bila moka draga. Slabo se je obnesla koruza, vsled česar utegnejo živinorejci trpeti občutno škodo.

Obsežno ledenico si je napravila logaška mlekarška zadruga med Zgornjim in Dolenjim Logatcem poleg „Lokve“. Zvozili so vanjo približno 12 vagonov ledu.

Tridnevni tečaj o molži in o oskrbovanju molzne živine priredi c. kr. kmetijska družba meseca m a r c a v družbeni gospodinjski šoli v Ljubljani.

Za kravo 4800 kronc. Berolinski mlekarški časopis poroča, da so v Ameriki prodali eno kravo za 1800 dolarjev, kar znaša po naše 4800 kron. Krava je bila šest mesecev na poskušnji, a izkazala se je naravnost imenitno. Tekom tega časa je požrla 1887·9 kg najrazličnejše krme, dala pa je 2544 kg mleka iz katerega se je izdelalo 160·7 kg masla.

Važno za živinorejce. „Molkerei Zeitung“ piše: „Veliko telet pogine ali se vniči vsled driske, ako ni o pravem času pomoči. Tirolci rabijo baje z dobrim vspehom nastopno priprosto domače sredstvo. Bučne repke posuše in hranijo na suhem. Ako tele na driski zbolijo, nastržejo z nožem eno malo (kavino) žličico takega bučnega repka v ¼ liter mleka. Mleko toliko časa kuhajo, da se do polovice vkuha, in ko je dovolj ohlajeno, ga dajo bolnemu teletu. Ako že prvič ne pomaga, da se mu še drugič.“

V zboljšanje zdravja in — mlekarstva!

Znano je, da je menda najhujša sovražnica človeškega življenja sušica ali tuberkuloza. Tudi pri živalih dobimo slično bolezen, ki razjeda v veliki meri živinska bitja. Zdravniki so mnenja, da se kaj posebno ta bolezen lahko prinese od živali na človeka. Najlažje se to zgodi, ako pijemo mleko od tuberkuloznih krav. Že dolgo vemo, da povzroča mleko različne bolezni, ki so lahko tako nalezljive, da okužijo cele pokrajine. V mleku so kali živalskih in človeških bolezni, ki pridejo nanj ali od bolehavih krav, ali pa vsled slabega ravnanja od zunaj. Najnevarnejše so pač tuberkulozne kali, ki se nahajajo v mleku, osobito če jih užijejo otroci. V velikih mestih, kjer je sušica najbolj udomačena, kupujejo zadnji čas sem premožnejši ljudje mleko le v onih mlekarnah, ki prodajajo mleko edino le od zdravih krav. Tamkaj imamo namreč mlekarne, ki jemljejo mleko edino-le od živinorejcev, katerih krave so pod živinozdravniškim nadzorstvom. Živinozdravniki ločijo najpreje bolne živali od zdravih. Ni dolgo (1890), kar je znašel profesor dr. Koch sredstvo „tuberkulin“ imenovano, s katerim se cepijo krave na sličen način kot se cepijo ljudem koze. Če je cepljeno živinče zdravo ostane čvrsto in veselo tudi po cepljenju, če pa je tuberkulozno se ga loti kmalu na to mrzlica in pokažejo se še druge slabe posledice. Krave, ki so spoznane za bolne ni težko ločiti od zdravih. Razume se, da mora živinorejec odstraniti bolnike. V ostalem nadzoruje živinozdravnik večkrat hleve in daje najrazličnejša navodila glede krme in ravnanja z živino seveda edino le v to svrhu, da ostane zdravo mleko tudi po molžnji zdravo. Tako mleko je veliko dražje nego navadno. Na Dunaju se ga menda prodaja celo po 48 v liter. Izmed naših mlekarn je logaška prva, ki je začela oskrbovati Trst s takim mlekom. V Logatcu nadzoruje živinozdravnik tri hleve. Dosedaj je cepil kakih

170 krav, ki so bile po veliki večini zdrave. Logaška mlekarja plačuje tako mleko po 16 v in ga menda v Trstu prodaja po 32 v liter. V doglednem času bode skorogotovo sleherni živinorejec postavno primoran imeti svojo živino pod nadzorstvom; kajti le na ta način je mogoče, da se zatro v obilici živalske kot človeške bolezni. Do tedaj pa bi svetovali, da pošiljajo naši živinorejci po svojih mlekarnah obilo takega mleka na trg. Kdor ima s tuberkulinom cepljene krave pod nadzorstvom sam sebi najbolj koristi, ker ve da ima zdrave živali v hlevu in ker si na ta način vsakdo prav lahko zveča svoje dohodke.

Po sklepu lista.

Revolucija v Petrogradu.

Duhovnik Gabon, vodja stavkujočih, je poslal carju pismo, v katerem pravi carju, da od ministrov ni izvedel resnice. Ob pol 3. uri popoldne pride pred carjevo zimsko palačo 20.000 delavcev in hoče govoriti s carjem. Ob 8. uri zjutraj so pa že zasedle carjevo zimsko palačo tri stotnije kozakov. Car delavskih deputacij noče sprejeti. Vojaštvo brani delavstvu prehod preko mostov. Razvil se je srdit boj. Delavci so v prvih vrstah kleče prosili, naj jih puste k carju. Vojaki so najprej oddali slepe strele. Kozaki so z biči mahali po množici. Na eni strani se je delavstvu posrečilo priti do Aleksandrovega vrta pri zimski palači. Ko so delavci pričeli lesti preko ograje, so jih naskočili vojaki. V bojih z vojaštvom je bilo na peterburških cestah danes ubitih **150 oseb**. 100 oseb je ranjenih. Na čelu delavske množice, ki je korakala od Putilovih tovarn, je korakal duhovnik Gabon s križem v roki. Poleg njega je korakalo neko dekle s prestreljeno sliko carja Nikolaja v roki. Posebno hud je bil boj na Vasiljevskem ostrovu. Delavci napadajo po ulici častnike ter jim trgajo iz rok sablje. Onstran Neve se je tudi vnel boj, bilo je ob pol 4. uri popoldne 30 oseb mrtvih. Duhovnik Gabon je ranjen. Njega in več oseb so zaprli. Baterije, ki so streljale na carjev šotor, so dobile povelje, da morajo takoj na bojišče v vzhodno Azijo.

Za kratek čas.

Dober odgovor. Bogatin se je peljal v odprti kočiji na izprehod. Hipoma je začelo deževati. Gospod se je bal, da bi si ne zmočil lepe obleke. Ob cesti zagleda kmetiča ter ga vpraša: „Očka, kaj menite, ali neha deževati?“ Kmetič pomišlja nekoliko, potem pa odgovori: „Doslej je še vedno nehalo!“

Luknje v klobuku. Ribničan je kupoval v Ljubljani klobuk. Ko mu ga klobučar ceni jako visoko, pravi Ribničan: „Kje pa ima klobuk luknje?“ Klobučar: „Luknje?“ Čemu pa bi bile?“ Ribničan: „Da bi oni osel, ki da toliko za tak klobuk, vtaknil ušesa skozi nje!“ — Reče in odide.

Cigan. — Sodnik: „Ti si ukradel kravo! Kaj ne?“ Cigan: „Le vrv, milostivi gospod sodnik; toda vrv sem vzel le tako mimogrede; da je bila privezana krava ob nji, tega nisem vedel!“

Slabo naletel. Smičiper se je namenil po železnici v Ljubljano. Ko stopi k železniškemu vozu, hoče se nekoliko pošaliti ter reče: „No je li Noetova barka že polna?“ Takoj se zasliši od znotraj glas: „Ne jeden sedež je še prazen — osla še ni!“

Notranjci, herite, širite in naročajte „Notranjca“!

E. 579/4,

1.

Oklic.

V izvršilni zadevi Ivana Klemenca, posestnika v Prestranku, in drugov po dr. Fran Piklu, odvetniku v Postojni, proti Jerneju Ambrožu, stanovniku v Grobšah, in Josipu Ambrožu, neznanega bivališča, po kuratorju dr. Furlanu v Ljubljani radi razdružbe skupne lastnine in prodaje zemljišča vlož. št. 48 in 49 davčne občine Rakitnik v smislu § 352. izvr. reda se določa narok za prodajo na

8. svečana 1905

ob 10. uri dopoldne pri tej sodnji v sobi št. VI.

Ti zemljišči obstojita iz stavbene parcele št. 30 s hišo št. 23 v Grobšah in dvoriščeno, iz vrta parc. št. 1773, iz njiv parc. št. 1522, 1589, 2840 in 1767, s tem posestvom združena je pravica do ustanove Janeza in Marije Kalister in solastnika pravica do gozda vlož. št. 413 davč. obč. v Postojni.

Cenilna vrednost in ob enem najmanjši ponudek znaša 2000 kron. Pod to ceno se ne bode prodajalo. Dražbeni pogoji, kakor vse druge na gorenja zemljišča nanašajoče se listine (zemljeknjižni izpisek, cenilni zapisnik itd.) se zamorejo pri spodaj podpisani sodnji v sobi št. VI. med uradnim uram upogledati.

C. kr. okrajna sodnja v Postojni, oddelek III., dne 18. januarja 1905.

Mala oznanila.

Hiša v Postojni na prodaj. Dediči umrlega Antona Debevca (po domače Vadnu) prodajajo svojo hišo v »Majlandu« h. št. 177. Kupci naj se oglase pri vdovi Tereziji Debevc, ali pa pri upravnistvu »Notranjca« v Postojni.

Krojaškega vajenca (učenca) iz poštene hiše sprejme pod ugodnimi pogoji Franc Kraigher, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg št. 5.

Dijak iz boljše hiše se sprejme s 15. febr. pri učiteljski rodbini v Ljubljani na stanovanje in hrano. Naslov pove upravnistvo »Notranjca«.

2 vagona lepega namiznega sadja (jabolk) ima na prodaj Jos. Lenarčič, posestnik na Vrhniki. Cena po dogovoru. Proda se tudi 150 hl finega jabolčnika in približno 150 hl cenene pristnega vina za družino.

Več sto divjih kostanjev, visokodebelnato krepko drevje za drevorede ima po ceni na prodaj trško oskrbnništvo v Postojni.

Smrekovih sadik izredno lepih, 20.000 petletnih presajenih in 150.000 triletnih, ima na prodaj krajni šolski svet v Postojni.

Dobrega sena dva vagona ima na prodaj Marija Hamerlitz, posestnica v Dolenjem Logatcu št. 33.

Sto centov slame, mešane in v otepih, pšenične in ovsene in nekaj dobrega sena ima na prodaj Ign. Hladnik v Rovtah nad Logatcem. Cena po dogovoru.

Ivan Zwölf

sobni slikar in pleskar
= v Postojni.

Prodaja barv, firneža, laka, čopičev i. t. d.

Priporoča se slav. občinstvu za naročila v njegovo stroko spadajočih del ter zagotavlja
= točno in solidno postrežbo. =

M. Vilhar,

krojač

iz Velikega Otoka pri Postojni

priporoča svojo krojaško obrt v izgotavljanje
moških oblek po najnovejšem kroju.

Priznana solidno delo in zmerne cene. ➡

Svetovnoznana

postojnska jama

odprta je vsaki dan ob pol 11. uri dopoldne
in je izključno električno razsvetljeno.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob
pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

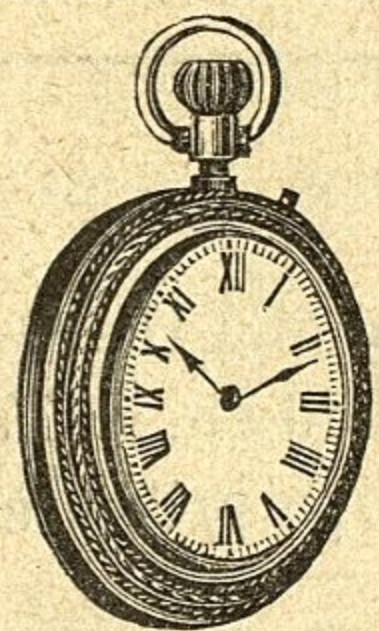
Slavnemu p. n. občinstvu priporočam svojo

veliko zalogo raznovrstnih ur

kakor tudi vse potrebščine za

= kolesarje in hišne telefone. =

***** Cene nizke. *****

Popravila ur in koles se hitro in po naj-
nižjih cenah vrše.

Za obilen obisk se priporoča

Matija Petrič,

urar in mehanik v Postojni.

Pekarija in trgovina

= raznega blaga. =

Velika zaloga pristnega
vrtnega in poljskega

semena,

Barthelnovega apna

za klajo živine in

 rudeče soli.

Ludovik Ditrich, Postojna.

„LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA“ v LJUBLJANI

Podružnica v Celovcu.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem,
prioritet, komunalnih obligacij,
srečk, delnic, valut, novcev in
deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Polno vplačani akcijski kapital K 1,000.000

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in
vnovčuje zapale kupone.

Vinkuluje in divinkuluje vojaške ženitninske kaveije.

➡ Eskompt in inkaso menic. — Borzna naročila. ➡

Daje predujme na vred. papirje.

Zavaruje srečke proti
kurzni izgubi.

Podružnica v Spljetu.

Denarne vloge vsprejema

v tekočem računu ali na vložne
knjižice proti ugodnim obrestim.
Vloženi denar obrestuje od dne
vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna

J. Blasnika naslednikov

v Ljubljani.

o o o

Istotam izvršujejo se tudi

vsa druga tiskarska in litografska dela.

Fr. Stupica

Ljubljana

== Marije Terezije cesta št. 1 ==

v Ančnikovi hiši poleg Figovca

priporoča

Portland- in Roman-cement, železniške šine, traverse, storje, dratence, kovane cevke, ključavnice in okove, štedilnike in peči, pumpe za vodo, pocinjene, svinčene in asfaltirane cevi, nagrobne križe, kotle za klajo, kuhinjsko opremo, mrežo in bodečo žico za ograjo, mizarsko in ključničarsko orodje.

Velika zaloga

slamorenj, čistilnic, gepelnov, mlatilnic, plugov, bran in samokolnic.

**Velika trgovina specerije, galanterije, železa, porcelana, stekla, barv,
kolonijalnega blaga na debelo in drobno in pekarija**

Anton Ditrich v Postojni

priporoča za prihodnjo spomlad svojo **bogato zalogo zanesljivo kaljivih poljskih semen** kakor: deteljo domačo in nemško (lucerna), peso orjaško (Oberdorfer, Eckendorfer in Mammuth), ki se v naših krajih izredno dobro ponaša, razne trave, kakor francoska in italijanska travulja, mačji rep itd. ter vsakojakega **vrtnega semena**, osobito veliko izber cvetlic.

Prodaja rudeče soli in redilnega praška za živino.

Fino pecivo raznih sladčic, fina namizna vina v steklenicah, raznovrstno žganje, osobito zelo priporočljiv je zdravilni konjak in fini rum. Ruski čaj. Razna rudninska voda.

➡ Zastopstvo za Notranjsko priznано najboljšega strešnega krila „ETERNIT“, patent Hatschek. ➡

Zaloga Portland in Roman-cementa na debelo

ter vsih potrebščin za stavbe.

Cene najnižje in povsem konkurenčne.

➡ Trgovcem primeren popust. ➡

Pleskar, dekoracijski —
— in sobni slikar

Ivan Inocente

v Postojni

priporoča se slav. občinstvu za izvrševanje
raznih v njegovo stroko spadajočih del
po zmernih cenah ter točni in solidni
izvršitvi.

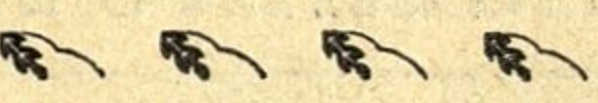
Osobito se priporoča za izdelovanje
firmских tabel in trgovskih napisov.

V zalogi ima tudi vedno veliko izber
raznih barv, firnežev, lakov, čopičev itd.
po nizkih cenah.

Za vsa izvršena dela se daje
jamstvo.

Narodni hôtel
v Postojni

.. .. se priporoča slav. občinstvu.

Izvrstna kuhinja,
 izborna pijača.

Prenočišča.

Omnibus pri vsakem vlaku, tudi vozovi
za gospode potnike.

Za večje prireditve velika dvorana.

T. TOLLAZZI

Dol. Logatec

trgovina z mešanim blagom na debelo in drobno.

Zaloga železnine: lita železna posoda, žage, pile, verige, žebli, žice, železna in
pocinjena ploščevina, vlti kotli, šine za kolesa, poljedeljsko orodje, vltite peči itd.

Zaloga Portland- in Roman-cementa na debelo.

Trgovina s porcelanom in steklom: namizne posode, umivalne oprave,
namizne viseče in stenske svetilke.

Rum, cognac, namizna vina.

Razne rudninske vode, Rakocy, Emma-Quelle, Preblavska Radgonska in Rogaška.

Zaloga papirja, pisarniškega, šolskih zvezkov, svilnatega papirja, raznovrstnih razglednic itd.

Prodaja oljnatih in prstenih **barv**, firneža; laka čopičev, karbolineja, lepa
za mizarje.

Trgovina s poljskim in vrtnim semenom in poljskimi pridelki. Raznovrstna
vina, kakor istrijsko, dolensko, dalmatinsko, štajersko in vipavsko na
debelo in drobno.

Naznanilo in priporočilo.

Tiskarna R. Šeber v Postojni je prešla vsled prenagle smrti mojega brata Riharda v last njegove vdove in pozneje v last „Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani“.

Zasebna tiskarna, ki je bila vsakemu na razpolago in bila tudi podpora moje obrti, je prešla tako v roke strankarskega podjetja.

Da bo dosedanjim prijateljem in podpirateljem R. Šeberjeve tiskarne mogoče tudi še nadalje nabavljati si vse potrebne tiskovine, ki se jih potrebuje v zadrugah, trgovini, uradih in zasebnem življenji pri domači firmi v Postojni, in da bo tudi meni mogoče vsem zahtevam in naročbam točno in vestno ustrezati

otvorim koncem meseca januarija t. l. svojo

akcidenčno tiskarno

v lastni hiši v Postojni h. št. 256.

Priporočam se v prvi vrsti vsem onim slavnim c. kr. uradom, županstvom, krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom, čislanim posojilnicam, mlekarskim zadrugam, čitalnicam, gasilnim društvom, gg. trgovcem in drugim zasebnikom, ki so toliko let rodbini Šeberjevi in osobito mojemu bratu Rihardu izkazovati svoje zaupanje in ga podpirali v obrtu. Priporočam se pa tudi vsem drugim, ki bi potrebovali kaj tiskarskih izdelkov in jih zagotavljam, da se bom vedno trudil, vsem svojim naročnikom po možnosti ustrezati.

Imel bom vedno v svoji zalogi vsakovrstne tiskovine za županstva, krajne šolske svete, šolska vodstva, posojilnice, mlekarske zadruge, izvrševal bom točno po naročilu tudi vsa druga tiskarska dela, kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k veselici in občnim zborom, programe, naročila o zarokah, porokah itd., parte-liste, pisma in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice, trgovska naznanila itd. itd.

Maks Šeber.

Izvozna pivovarna in sladnica

— v Senožečah —

priporoča priznано najboljšo à la Plzensko marcno
kakor tudi **eksportno pivo** v sodčkih in steklenicah
po konkurenčnih cenah in zagotavlja najboljšo postrežbo.

☞ Izvoz po vseh deželah. ☞

Zaloge se nahajajo v Postojni, Planini, Cerknici,
Logatcu, Št. Petru, Vipavi, Šturjah, Opčini,
Proseku, Kozini, Podgradu, Rihenbergu i. t. d.

Glavna zaloga je v Trstu.

Trgovina z
usnjem.

IVAN SEUNIG

Trgovina z
usnjem.

LJUBLJANA, Stari trg 7.

Priporoča svojo dobro urejeno zalogo **podplatov**, enojnih, dvojnih in trojnih švicarskih **vachè. hemlok** (na podplatih) **waldivia, Australia, Croupens** raznih mark, **Vachè-Croupens** pristnih švicarskih podplatov, notranjih podplatov, **teletine, kravine** in **likanega usnja** kakor tudi **čohovine** (Pittling) lastnega izdelka. — **Lakirano, sedlarsko, jermenarsko, knji-goveško, jelenovo** in **kozje usnje**. — **Čevljarske potrebščine, kopita** in **vsako-
vrstno orodje.**

Vedno v zalogi: **Prava francoska teletina, Satine, Kid-usnje** in **irhovina** (Chevreaux), **ruska juhtovina, kože in golenice, ribji** in **goveji loj, ribja mast** in **degras za strojarje, laneno** in **rudninsko olje** ter **olje zoper prah.**

◇ ◇ ◇

Direktni uvoz.

◇ ◇ ◇

Kupuje in prodaja: **ježice, volno, ščetine, mezro** in **arovco.**

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

posluje

vsak petek od 9.—12. ure dopoldan.

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{2}\%$

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

➡ Daje posojila po 6% ➡

na osobni kredit ali proti vknjižbi.

— o o o —

Promet leta 1904 znaša **1,030.010 K 11 v.**

Izjemoma in v nujnih slučajih se sprejemajo vloge in dajo posojila tudi ob družih delavnikih.

Izhaja dvakrat na mesec. Velja po pošti prejemana za celo leto 2 K, za pol leta 1 K. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — **Naznanila** se računajo za celo stran 25 K, za pol strani 15 K, za četrt strani 8 K, za osminko strani 4 K. **Mala oznanila** po 20 vin. od petit-vrste. Ako se inserati večkrat tiskajo, ceneje. — Uredništvo in upravnništvo se nahaja v **Postojni hišna št. 256.** — Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo, rokopisi ne vračajo.